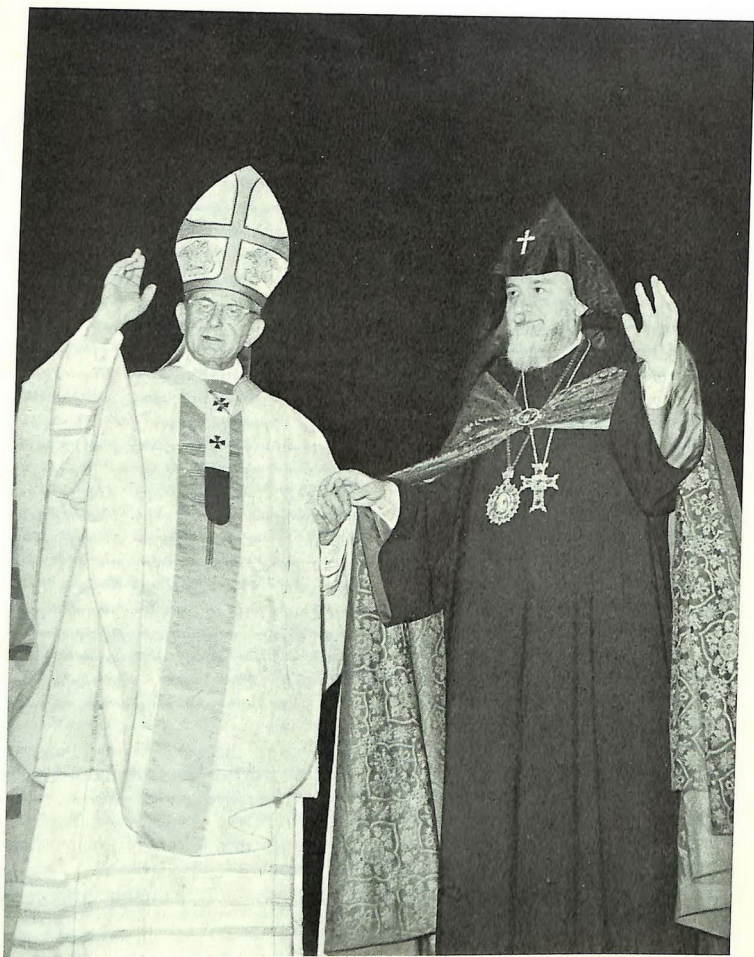

Ն. Ս. Պողոս Զ. Սրբգ. Քահանայապետը եւ Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Հռոմի Ս. Պետրոսի տաճարի առաջ բեմէն միասնաբար կ'ողջունեն բազմահազար ժողովուրդը (12 Մայիս, 1970):

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՆԳԻՊՈՒՄ
Ն.Ս. ՊՕՂՈՍ Զ. ՔԱՀԱՆՍԱՅԱՊԵՏԻ
ԵՒ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Ն.Ս.Օ. ՎԵՀՍՓԱՌ՝ ՎԱԶԳԷՆ Ա. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
 (ՀՈՌՄ, 8-12 ՄԱՅԻՍ, 1970)

ԱՌԱՋԻՆ ՕՐ – 8 ՄԱՅԻՍ 1970

Ժամանում

Կէսօրէ ետք, ժամը երեքուկէսին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վաղդէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, մեծ շքախումբով կը ժամանէ Հռոմի Լէոնարտոյ տա Վինչի օդակայանը (Ֆրումիչինոյ)։ Դիմաւորողներու զբլուին է Ծիր. Յովհ. Վիլլարանաս, Նախագահ Բրիտանականներու Միութեան Խրախուսման Գարտուղարութեան, իր շուրջն ունենալով Ամնպո. Գերերջ. Իզնատրոս Պետրոս Ժ.Չ. Պաթանեան՝ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս – Պատրիարքը, Գրպծ. Կիւրղ Եպսկ. Չօհրապեան, Գրպծ. Կարապետ Եպսկ. Ամատունի՝ Յրանայի Կիլղ. Հայոց Առաք. Եղարքը, Գրպծ. Մանուել Լեւոնյան, Դիւան Գարտուղարութեանէն՝ Մեծարդղոյ ՀՀ. Համբր. Տիւփրէ, Լանկ, Գրպծ. Արթիկի։ Ընդառաջ փութացած են Վատրիկանի Հեղինակաւոր եկեղեցականներ, պաշտօնական ալ ըզմաթիւ անձնաւորութիւններ, Հռոմի ՔՀնյալտ. Լեւոնեան Հայ Կղերանոցի Տեսուչ՝ Գրպծ. Ներսէս Վրղ. Սեթեան եւ ժառանգաւորները, Միթիթարեան Վանատան Հայրերը՝ Հ. Սամուէլ Վրղ. Արամեան եւ Հ. Պօղոս Վրղ. Անանեան, իրենց համալսարանական երիտասարդ ուսանողներով։ Միւթիթարեան Մեարանութեան Ընդհ. Քարատուղար՝ Հ. Ներսէս Վրղ. Տէր-Ներսէսեան, Վեներաբլէն ժամանելով կը փութար

Միարանութեան Ընդհ. Արբահօր յարգանքը ներկայացնել Վեհափառ Հայրապետին, եւ պաշտօնապէս մասնակցիլ հանդէսներուն։ Գաղութային Միութիւններու ըզմաթիւ ներկայացուցիչներ փութացած են նմանապէս ընդառաջ, հայրենակիցներ՝ Խալիլոյ զանազան քաղաքներէն, արտասահմանէն՝ Յրանայէն, Զբլիցերիայէն, Աւստրիայէն, Անգլիայէն, Հիւս. եւ հարաւային Ամերիկաներէն։ Հոծ է ըզմութիւնը։

Խանդավառ ծափերով ու զինուորական պատիւներով, Վեհափառ Կաթողիկոսը՝ իր շքախումբով՝ կ'առաջնորդուի օդակայանի պատուոյ սրահը (ղժրախտարար՝ շատ փոքրիկ), ուր հակիրճ ուղերձ մը կ'արտասանէ, անգլիերէն, ըզցատրելով ալ ալցելութեան հողեւոր եւ աւետարանական նպատակները։ Ապա ինքնալարծնէրու թափօրով կը մեկնի Վատրիկան, ողջունելով ներկայ Հայութիւնը – ամառը կը յաջողին Ս. Աջն համբուրել – ուր իրեն կը յատկացուի «Ս. Յովհաննէսի աշտարակ» կոչուած յարկարաժիրը, երբեմնի սրբիկ տառնաւորան՝ Երջանկայիշատակ Յովհ. ԻԳ. Պապի։

Այցելութիւն Ս. Պետրոսի

Քիչ մը հանգստանալէ ետք, ժամը 17ին, Վեհ. Կաթողիկոսը՝ իր շքախումբով պաշտօնապէս կ'այցելէ Ս. Պետրոսի Մայր Տաճարը։ Մուտքին՝ ողջոյն կը ստանայ

Ծիր. Էմ. Պօղոս Մարեկյան, որ իր շուրջ ունի իր հանձնիկները ու պատկանելի դասը: Զարականները կրդեցողութեամբ՝ Վեհ. Կաթողիկոսը կը պատուէ սրբալայրին զանազան խորանները (Ս. Հաղորդութեան, Աստուածամօր, Ս. Պետրոսի), որոնց առջեւ կ'աղօթէ ծնրազիր: Ազա կ'առաջնորդուի ընդերկրեայ նկուզները, զիտելու պատմական բացառիկ հետաքրքրութիւն ներկայացնող պեղումները, ողջունելու Ս. Պետրոսի, Յովհ. ԻԳ. Պապի եւ մեծանուն այլ Քահանայապետներու շիրմերը:

«Քոլումպուս»ի ընթրիքը

Երեկոյեան ժամը 20ի առնները, ի պատիւ Վեհ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի, ընթրիք կը տրուի «Քոլումպուս» պանդոկին մէջ, ուր կը հիւրասիրուին, այս օրերուս, չբախումբի անդամներէն շատեր: Պատուելի հիւրամեծարութիւնը կը սարքուի եկեղեցիներու Միութեան Սրբախումբի մասնաճիւղի անդամներէն, եւ յիշեալ Քարտուղարութեան միւս անդամները:

Ծիր. Վիլյարանտի կողմէ արտասանուած ողջոյնի զեղեցիկ խօսքերուն՝ կը պատասխանէ Վեհ. Կաթողիկոսը.

«Եթէ զիգուս մարդկան խօսքին եւ գիրքնաւից, եւ սէր ոչ ունիցիմ, եղէ ես իբրեւ զաղին՝ որ հնչէ, կամ իբրեւ զծնողայս՝ որ ձօնմցնէ... (Սէր) ամենայնի տեւ, ամենայնի հաւատայ, ամենայնի յուսայ, ամենայնի համբերէ: Սէր ոչ երբեք անկանի» (Ա. Կորնթ. ԺԳ. 1-8):

«Սէր իդմն է որ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս լիացնէ մեր սրտերը այսպիսի սիրով, յատկապէս այս օրերուն, երբ հեռաւոր սուրբբաղնիքներէ մը կու գամք Հռոմ, բերելու մեր քրիստոնէական ողջոյնը եւ ողջագոյրելու ձեր մեծ Բաժանայապետը, Կ. Ս. Պօղոս Զ. Պապը, եւ բոլոր այստեղ ներկաներդ: ... Աստուած բող լսէ մեզի Բաղբուրքեամբ, որպէսզի կարենամք այս երկրիս վրայ կատարել իր կամքը, որ է ամբապնդումը քրիստոնէական տիեզերական համեղարայրութեան, եւ յաղթանակը բարեացական տրամադրութիւններու՝ մարդոց եւ պետութիւններու միջեւ, բարոյական

իրաւականներու լոյսին տակ: ... Հասած է ժամը՝ որ բոլոր եկեղեցիները մերձեանս իրարու, ազօրեմ միասնաբար, ներշնչուին միասին, զօրեմ իրարմով եւ գործեն ներդաշնակօրէն, Աստուծոյ փառքին համար եւ մարդուն ի պարծան: Մարդկային համեմբ, մեր դարուն, հասաւ իրագործումներու ամենաշեղ գագաթին: Պետք է որ բարոյական համեմբ ալ յաջողի Արմաթրոնկի Բայն առնել: Կը համարինք որ յատկապէս Քրիստոսի եկեղեցին է որ կարող է այդ Բայն առնել, փարատելով ամէն ստուեր, իր Անետարանին լոյսով: Այս յոյսը կ'ընդարձակուի եւ աւելի կը լուսաւորուի մեր հոգիին մէջ, մեր ներկայութեամբ այստեղ, այս հողին վրայ, որ այնքան հարուստ է սուրբ եւ պատմական յիշատակներով, քրիստոնէական հաւաքատեղական վկայութիւններով եւ հոգեւոր յաւիտեանքով արժէքներով: ... Թող Աստուծոյ օրհնէ այս լուսաւոր օրը: ...»:

Վեհ. Կաթողիկոսի շխախտումը

Ամնայտ. Եղիշէ Արք. Տերտեռեան, Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի.

Ամնայտ. Շնորհ Արք. Գալուստեան, Պատրիարք Հայոց Թիբեթի.

Գրք. Հայկազուն Արք. Աբրահամեան, Լուսաւորապետ Մայր Աթոռի եւ Ատենապետ Գերբառայ Հոգեւոր Խորհուրդի.

Գրք. Մերոբէ Արք. Մանուկեան, Հայրապետական Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի.

Գրք. Պսակ Արք. Թումայեան, Առաջնորդ Հայոց Անգլիայ.

Գրք. Թորգոմ Արք. Մանուկեան, Առաջնորդ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Քանադայի Հայոց.

Գրք. Բարգէն Արք. Ապատեան, Հայրապետական Պատուիրակ Խարաւային Ամերիկայի.

Գրք. Զգօն Եպսկ. Տէր-Յակոբեան, Առաջնորդ Իստանբուլ Հայոց.

Գրք. Շահէ Եպսկ. Անէմեան, Գիւսանապետ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի.

Հոգ. Նարեկ Վրդ. Շաքարեան, Վանահայր Գեղարդայ վանքի եւ Գաւազմակիր Վեհ. Հայրապետի.

Արքեպ. Տ. Մամբրէ Բիւն. Գուգույեան, Ներկայացուցիչ Ամերիկահայ Թեմի Միացեալ Նահանգներու Քրիստոսի եկեղեցիներու Խորհուրդին.

Տիար Պարգեւ Շահպազեան, Գլխաւոր Գերբառայ Մայր Աթոռի միջեկեղեցական յարաբերութիւններու բաժնի.

Այլ եկեղեցականներ

Գրք. Բարգէն Եպսկ. Վարժապետեան, Փոխանորդ Երուս. Ամերիկայի Թեմի (Վաշինգթոն).

Գրք. Յակոբ Եպսկ. Վարդանեան, Հայրապետական Պատուիրակ Մարսիլիոյ Հայոց.

Գրչ. վաշէ եպսկ. Յովսէփեան, փոխանորդ Քանա-տայի թեմի:

Հոգչ. Խաչատուր վրդ. (Խաբանդուլենի).
Արմմպա. Տ. Գառնիկի Բեմ. Հայկանեան, Խոգեւոր
Խովիւ Նիւ ձըրդիի Հայոց:

* * *

ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐ – 9 ՄԱՅԻՍ 1970

Մեծ Հանդիպում

Եթէ լուի աւանդութիւն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եւ Սեդրեատրոս Պապի Հանդիպումը՝ Սորակտինի ստորոտին, եթէ Ստեփանոս Սալմաստեցի Կաթողիկոսին երթն ի Հոռոմ հունեցաւ պաշտօնական հանդիպմանը, եւ Յակոբ Զուղայեցի Կաթողիկոս երազովն ապրեցաւ այս նուիրական տեսակցութեան, ահա՛ այսօր, ահա՛նատես վկաններն ենք մենք այն պատմական մեծ ու նշանակելի հանդիպումին եւ եղբայրական ողջադուրումին, որ տեղի ունեցաւ մեծ դատաստանի Միքէլանճեանական պատկերին առջեւ, Սիբուսեան մատրան մէջ, Ն. Ս. Պօղոս Զ. Քահանայապետի եւ Ն.Ս.Ն. Վեհափառ Վաղդէն Ա. Կոթողիկոսի միջեւ:

«Մեր Հայրերու երազն այսօր իրականացաւ», կը զօհէր հաւատքով՝ ներկաներէն մէկը, հաւատացեալ հայուհի մը, արցունքները սրբելով, մինչ զուրս կ'ելլէինք մատուռէն: Իսկ մեր մտքին մէջ՝ կանգը կ'առնէր մեր Եկեղեցւոյ ամբողջ պատմութիւնը 1600ամեայ, մանաւանդ մեր Կրիկեան Կաթողիկոսներու, Գրիգորներու եւ Ներսէսներու ժիւր ջանքերը՝ միութեան եւ համերաշխ եղբայրութեան, որոնք այսօր կարծէք իրենց դիւցեղի պատուները կը սկսին երեցնել:

Սիբուսեան մատուռը լեցուն է Հայերով. երէկ, օդակայանի մէջ մեր նմաւոր՝ Կաթողիկոսներ՝ քառապատկուած էր մատուռը տեղ ունին Խաղաճայ այսօր: Մասնաւոր տեղ ունին Խաղաճայ եւ այլ Գաղութային Ներկայացուցիչներ, որոնք փութացած են իրենց լրիւ կազմերով եւ ընտանիքներով:

Երեք Վսեմ. Ծիրանաւորներ՝ Աղաճանեան, Վրկեսոյ, Վրկարանոս տեղ զբաւած են ըմբին վրայ. անոնց մօտ՝ Ամնպա.

Գերբը՝ Իղնատրոս Պետրոս ԺԶ. Պաթանեան՝ Կաթողիկոս Պատրիարքը. բազմաթիւ այլ հայ եւ օտար եկեղեցականներ, եպիսկոպոսներ, վարդապետներ անձկութեամբ կը սպասեն մեծ վայրկեանին. մասնաւոր զբոյժներ բաժնուած են ամէնուն՝ հայկական ձեռագրի մը մանրանշկարներու դունազեղ էջերով զարդարուած, հետեւելու համար արարողութեան:

Անդրանիկ հանդիպումէ մը ետք, որ տեղի ունեցած է Զղեստաւորումի դահլիճին մէջ, Ն. Ս. Պօղոս Քահանայապետ եւ Ն.Ս.Ն. Վաղդէն Ա. Կաթողիկոս, զոյգ շքախումբերէ առաջնորդուած, հանդիսաւոր թափօրով մուտք կը գործեն Սիբուսեան մատուռ. ծափերու մէջ կը յառաջանան Հայրապետները. Սրբազան Պապը իր աջը տուած է Հայոց Կաթողիկոսին. զոհարանական Սաղմոս մը (97րդ) կը յորդի ներկաներուն չքերէն, խմբերդին առաջնորդութեամբ:

Հայրապետները կը բարձրանան խորան, որուն առջեւ զետեղուած են զոյգ դահլիճ, մեղմօրէն իրերահայեաց. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի շքախումբը կը բազմի խորանին ձախակողմը (դիտողներու աջին). Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ Պատրիարքները առաջին դիւ վրայ, խորանին աւելի մօտիկ, առանձին դահլիճով:

Վեհ. Կաթողիկոսը զգեցած է ոսկեհամուկ ծաղկեղեկար շուրջառ:

Սրբազան Քահանայապետի լատիներէն հակիրճ աղօթքէն ետք՝ Գրչ. Պսակ Սըրբազան կը մեներգէ «Տէր, ողորմեա՛», Կոմիտասեան եղանակով:

Սկիզբ կ'առնէ Ճաշու պաշտամունքը: Ընթերցուածը կը կարդայ Գրչ. Սեբորէ Սրբազան (Փիլ. Բ. 1-11). Ալէլուիան կ'երգէ Տ. Գառնիկ Գհն. Հալլաճեան. Աւետարանը կը կարդայուի լատիներէն (Յովհ. Ժէ. 1-8, 20-23):

Կը սկսի հաւատացեալներու խմբական աղօթքի պահը, Սրբ. Քահանայապետի մաղթանքով. Կարտասանուին «Ասաացու՛» ի նման կարճ տուններով քարոզներ, փոխ ի փոխ, հայերէն, լատիներէն, իտա-

լերէն, Փրանսերէն, անգլիերէն, դերմաներէն, սպաներէն, զոյգ Հայրապետներուն համար, հայցելով երկար կեանք ու աստուածանուէր զործունէութիւն, պայծառութիւն եկեղեցւոյ, միութիւն եւ համեղբայրութիւն, յատկապէս խաղաղութիւն աշխարհի. ամէն մէկ քարոյշին՝ ժողովուրդը կը պատասխանէ երեք «Տէր, ողորմեա»։ Արարողութեան այս մասը կ'աւարտի Վեհ. Կաթողիկոսին ազօթքով «Տէր Աստուած մեր, զբաղկատարած...» քաղուած Հայոց Պատարագամատոյցէն։

Ապա, գոհարանական երկար ազօթք մը կը կարդայ Սրբ. Քահանայապետը, քաղուած Հռոմէական Պատարագամատոյցէն, որուն կէսին՝ կ'երգեն «Սուրբ, Սուրբ», լատիներէն։

Տէրունական ազօթքը, «Հայր մեր» կ'արտասանէ Վեհափառ. խմբերը նոյնը կ'երգէ քառաձայն, հայերէն, եկեղեցական եղանակով։

Ուղերձներու փոխանակութեան պահն է. բոլորին աչքերը ուղղուած են Վեհափառ Կաթողիկոսին, որ հայերէն իմաստազօղ ճառով մը կ'ողջունէ Սրբ. Քահանայապետը, յանուն բովանդակ Քայ եկեղեցւոյ, ներկայացնելով եկեղեցիներու միութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար ջերմ մաղթանքներ, հոգեկոյ ու այժմէական խորհրդածութիւններով եւ աւետարանական նմանութիւններով։ Ծառին Փրանսերէն թարգմանութիւնը կը կարդայ իսկոյն Գրչ. Շահէ Եպսկ. Անէմեան։

Սրբ. Քահանայապետը Փրանսերէն կը կարդայ իր ուղերձը։

Ողջոյնի պահն է. մինչ խմբերը, հայերէն, ուրախ շնչոտերով կը հնչեցնէ քառաձայն «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեալ... Խաղաղութեան ձայն հնչեցաւ... Սուրբ ողջունիս հրաման տուաւ... Եկեղեցիս մի անձն եղաւ... Համբոյս յօղ լրման տրուաւ... Սէր ընդ համուրս սփռեցաւ...»։

Սրբազան Քահանայապետն ու Վեհափառ Կաթողիկոսը կ'ողջադուրսին յուզումով եւ անասճման սիրով. յուզուած է ժողովուրդն ալ. ողջոյնը կը փոխանցուի

Ծիրանաւորներուն, Պատրիարքներուն եւ բոլոր Եպիսկոպոսներուն։ Սրբ. Պապէն ողջոյն կ'առնէ Ամնայտ. Եղիշէ Պատրիարք ու կը փոխանցէ Ծիրանաւորներուն. Հայոց Կաթողիկոսն ողջոյն կ'առնէ Ծիր. Աղաճանեան ու կը փոխանցէ Վեհափառ շքախումբին։

Ուղերձութեան զգացումը կը յորդի. Կոմիտասեան երգին դալարումները սիրառոյտը կը բարձրանան կամարն ի վեր տաճարին. ծափերն ուժգին կը հնչեն, մանաւանդ երբ կ'ողջադուրսին Վեհ. Կաթողիկոսն ու Ծիր. Աղաճանեան։

Լուսթիւնը դարձեալ կը տրիք. Վեհափառ Կաթողիկոսը ծունկի է եկած խորանին առջեւ. կ'ազօթէ հանդիսապէս՝ աշխարհի խաղաղութեան, ժողովուրդներու եղբայրութեան եւ եկեղեցիներու միութեան համար։

Արարողութիւնը կ'աւարտի։ Սրբ. Քահանայապետն ու Վեհ. Կաթողիկոսը, իւրաքանչիւրն իր ծէսին արարողութեամբ՝ կը բաշխեն վերջին օրհնութիւնը, մինչ զաչն ու քաղցրալուր կը հնչէ դարձեալ Հայոց սքանչելի երգը. «Ուրախ լիք, սուրբ եկեղեցի»։

Հայերէն երգերը յաջողութեամբ կը ղեկավարէ Գրչ. Յովսէփ Վրդ. Գաֆթանճեան. երգչախումբը կազմուած է Քահնայտ. Լեւոնեան Հայ Վարժարանի ժառանգաւորներէն։

Թափօրը դարձեալ կազմուած է. Սրբ. Քահանայապետի աջակողմն է դարձեալ Վեհ. Կաթողիկոսը. ծափերու եւ ողբերգութեան արտայայտութիւններու մէջ, կը հետանան Սիբստեան մատուռէն, իրենց շքախումբերով։ Մինչ մեր հոգիին ու սրտերուն մէջ տակաւին կ'արձագոյնդէ «Ուրախ լիք սուրբ եկեղեցի»... շարժական վերջին հնչիւնները, Միաձայն Իջման տեսիլքին ցոլեքերով։

վեհ. Հայրապետին ուղերձը

Յետ ներկայացնելու Հայ եկեղեցւոյ առաքելական ծագումը եւ Լուսաւորչեան հաւատքի պայծառ խարխիւր, Ս. Էջմիած-

ունեցած Հայերուն հանդէպ, Հայ Եկեղեցւոյ հանդէպ: Հաճոյքով կու տայ նաեւ անունը իր սիրելի աշխատակից՝ Վըսեմ Աղաճանեան. Ծիրանաւորի (Ծափեր):

Ակնարկելով ապա պատմական այն յարաբերութիւններուն, որոնք տեղի ունեցած էին մեր Կիրիկեան շրջանի Կաթողիկոսներուն օրով, Սրբ. Քահանայապետը յայտնապէս կ'ըսէ թէ ԺԲ-ԺԴ. դարերուն թիթաջիւրի «վերահաստատում է կատարեալ հաղորդակցութիւնը ընդ մէջ Հռոմի եւ Հայ Եկեղեցւոյ»։ Կը յարէ՝ թէ մտերիմ յարաբերութիւնները շարունակուած են ԺԵ. եւ ԺԶ. դարերուն, դաւանական տեսակէտէն: Ու կ'աւելցնէ.

«Եթէ չարաբախտ ժամանակները, մշակոյթի տարբերութիւնները, քաղաքականացած դժուարութիւնները՝ ուրիշ լեզուներու մէջ աշխատանքով կատարեալագործած բանաձեւներու, որոնք աւելի ճշգրիտ իմաստներ առած են յաջորդաբար, եթէ այս բոլորը առաջնորդած են տարածայնութիւններու՝ մեր հաւատքի գլխաւոր խորհուրդին արտայայտութեան մէջ, ալեւս է վերստին ձեռնարկեմք քննելու այս դաւանական դժուարութիւնները, ստուգելու քի ի՞նչ է եղած անոց պատճառը, եւ եղբայրօրէն յաղթանարելու գտնո՞մք»:

Սրբ. Քահանայապետը մեծ հաճոյքով, հետեւելով Պիոս ԺԱ. Պապի, իր օրինակ կը բերէ Ս. Ներսէս Շնորհալիի մէկ խօսքը, ուղղուած Բիւզանդիոնի Մանուէլ Կոմենենոս Կայսեր, որով կը յըստակուէր քրիստոսաբանական երկար բանավէճ մը:

Այնուհետեւ կը յայտարարէ թէ ժամանակներն հասած են՝ արժատաքի փարատելու հնաւանդ անհասկացողութիւնները, ստեղծելով փոխադարձ սիրալիր տրամախօսութիւն մը, սկզբունքային տեսակէտով ընդունուած Հայ Եկեղեցիէն, Առաքի Ապեղայի Ժողովին մէջ, 1965ին: Կը յայտարարէ՝ թէ ստուածաբաններն արդէն այս պտղաւէտ եւ յուսատու ճանապարհով կ'ընթանան:

«Մենք պատրաստ ենք, — կը յաւելու Սրբ. Քահանայապետը — յանձնառու ըլլալ այս ճանապարհով, եւ դրապէս պատասխանել այդ արդշումին:

Աւելին. մենք կը ցանկանք զայն. ինչպէս քերթօրէն կը ցանկանք ոչ երբեք անուսել՝ ինչ որ կրնայ փութացնել այն օրը, երբ պիտի կարենանք կնքել մեր եկեղեցիներու միջեւ վերստին միութեան լըրումը, սուրբ պատարագի միասնաբար մատուցումով»:

Սրբ. Քահանայապետը իր ճառի վերջին մասին կը նշէ այն ջերմ յարաբերութիւնները՝ որոնք հետզհետէ աւելի ալ մտերիմ հանդամանք կը ստանան, Վատիկանեան Ժողովի օրերէն ի վեր, մանաւանդ Հռոմի եւ Հայաստանեայ Եկեղեցւոյ միջեւ, նուիրակներու փոխադարձ այցելութիւններով: Յուշումով կ'ոգնէ երջանիկ հանդիպումները, զոր ունեցած է ինք անձամբ՝ Երուսաղէմ ու Պալեստին, Հայոց Պատրիարքներուն հետ, որոնք ներկայ էին Սիբասեան մատրան մէջ:

Հուսկ, Վեհափառ Կաթողիկոսի ուղերձին ձայնակցելով, կը մաղթէ որ համադորձակցութեան եւ սիրոյ այս փոխադարձ վկայութեան օրինակով, խաղաղութիւնն ու եղբայրութիւնը արժատանայ մարդոց սրտերուն մէջ, եւ սկիզբ առած զօրձը հասնի իր լրումին, Ս. Հոգիին հրօր արդեցութեամբ:

Ուխտագնացութիւններ

Կէսօրէ ետք, ժամը 16ի տունները, տեղի կ'ունենայ պաշտօնական այցելութիւն՝ Ս. Պօղոսի եւ Ս. Յովհաննէս Մկրտչի (Լատերան) Մայր Եկեղեցիներուն: Վեհ. Կաթողիկոսը, Հռոմի այցելութիւններուն եւ հանդիպումներուն խիստ յայտարարէ մի քիչ յղանած, դժբախտաբար չի կրնար մասնակցել: Հայոց չքախումբին կը նախադասէ Ամնայ. Շնորհ. Պատրիարք: Կը մասնակցին Ծիր. Վերպրանտս եւ իր Քարտուղարութեան անդամները ու նաեւ որոշ թիւով ազգայիններ:

Իւրաքանչիւր սրբավայրի մուտքին՝ կը կատարուի կրօնական արարողութիւն, ապա հեղինակաւոր անձերէ կը տրուին կարեւոր բացատրութիւններ, հուսկ՝ կը փոխանակուին հակիրճ ուղերձներ ու նուէրներ:

նաև Քրիստոսի միջոցով աշխարհը փրկելու տեսլականը, անխորատելի հիմքերը կը կազմեն՝ եկեղեցիներու միութեան իրագործումին ի նպաստ։...

Մենք լաւատես ենք ապագային համար։ Այս է հիմնական պատճառը, որով հոս կը գտնուինք հիմա, ձեր մէջ։...

Մենք ձեր բոլորին համընդ անկեղծ սէր կը տա՞նք, եւ իբրեւ Գլուխ պատմական եկեղեցիի մը, խորապէս մխիթարուած ենք՝ տեսնելով ձեր մեծ եկեղեցիին հոգեկան ոյժը, ձեր ներքին միասնականութիւնը՝ քահանայապետական ձեր սուրբ Արքեպիսկոպոսի, ձեր եկեղեցիին խիզախ քարեացականութիւնը՝ ժամանակակից աշխարհին հետ տրամախոսութեան մը յանգելու, պաշտպանելու եւ պահպանելու համար մարդկային կեանքը՝ Աստուծոյ սիրոյն մէջ, արդարութեան եւ խաղաղութեան մէջ։

Վեհ. Կաթողիկոսը իր խօսքը կը փակէ Պօղոս Առաքելայի իսկ խօսքերով (Ա. Թես. Ե. 23-24) :

Ուղերձներէն ետք, տեղի կ'ունենայ մտերիմ տեսակցութիւն, յարգանքի մատուցում՝ ներկաներուն կողմէ եւ մի առ մի, ծանօթացում Վեհափառ Կաթողիկոսի հետ. եւ հուսկ՝ պատուասիրութիւն։

* * *

ԵՐՐՈՐԴ. ՕՐ (10 ՄԱՅԻՍ 1970)

Բացառիկ տօնակատարութիւն

Վատիկանեան Մայր Տաճարին մէջ՝ արեւցոյցման արարողութիւն կայ։ Խորաններու պատիւներուն կը բարձրանայ Փրանսացի հաւատաւոր Կուսան մը՝ Թերեզ Գուտիէր (1805-1885), հիմնադիր՝ մայրապետներու միաբանութեան մը, որ 1200 անդամուհի կը հաշուէ ներկայիս։

Ս. Պետրոս եկեղեցին լոյսերու քէջ ուղղուած է։

Վեհափառ Հայրապետն՝ իր չբախումբով ներկայ է, մասնաւոր զահէ վրայ, կեդրոնական խորանի ձախակողմը, իր ետեւ ունենալով ամբողջ հայ զաւուլը, հսկայ տաճարին ձախակողմեան խաչաթելին մէջ (մտնողին՝ աջին)։

Առաւօտեան ժամը 9-30ին սկիզբ կ'առնէ արարողութիւնը։ Ներկայ են երեսուն ջիրանաւորներ, հարիւրի չափ Արքեպիս-

կոպոսներ ու Եպիսկոպոսներ։ Փրանսալէն հասած են բազմահազար ուխտաւորներ։ Փրանսայի կառավարութեան կողմէ կը մասնակցէ ներքին դորձերու Նախարար՝ Բարձրապատիւ Տիար Ռայմոն Մարսելէն։ Աւելի քան քսան հազար հաւատացեալներ, անչուսնջ, տեղ զբաւած են տաճարին մէջ։

Ն. Ս. Պօղոս 2. Քահանայապետ, նորահաշիւ սրբուհիին նուիրած իր ներբողանին մէջ, արարողութեան իսկ սկիզբը, կը յայտարարէ Փրանսերէն.

«Պատիւն եւ ուրախութիւն ունիմք, այսօր, Մեր մէջ ունեցալու արտառյալ կարգի հիւր մը, Ամենայն Հայոց Գերագոյն Կարողիկոսը, որ կու գայ Ս. Էջմիածնէն, քերելու համար Հռոմի եկեղեցիին՝ ողջոյնը Հայաստանեայց փառապանք եկեղեցւոյ, որ այնքան հարուստ է սուրբերով ու մարտիրոսներով։ Փառք կու տանք Նախախնամութեան, որու համարեամբ՝ սրբացոյցման այս արարողութիւն տեղի կ'ունենայ պատմական տոյն այնքան քան ընթացքին, եւ այսու՝ մեր հայ հիւրերը եւ իրենց արժանաւասանց հոգեւոր Պետր մը միանման համօրէն եկեղեցւոյ ուրախութեան։

Ներկայ ամէնազգի ժողովուրդը ուրախութեամբ կը ձայնակցէ Սրբոյ Քահանայապետի զգացումներուն, ու խանդավառ ծափերով կ'ողջունէ Հայոց Կաթողիկոսը։

Պատարագը կը սկսի։ Առնին, սուրբ Ողջոյնը խորանէն կու դաշ նաեւ Հայոց Կաթողիկոսին ու կը բաշխուի չբախումբ անդամներուն։

Հայոց Հայրապետը ի պատուի

Արարողութեան աւարտին, Սրբոյ Քահանայապետի անուկնկալ կարգադրութեամբ, աւաղ բեմ ի հրաւիրուի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը։

Եկեղեցական դասն ու համօրէն ժողովուրդը ակնկալուոյց կը դիտէ զարմանքով։

Երկու Հայրապետները կ'ողջարարուին՝ յաշ յովանդակ աշխարհի. եւ հեռատեսիլի ռադիոակնները կը ցրուեն այս հրաշալի հանդիպումը՝ աշխարհի չորս ծագերուն։

Եւ ահա անակնկալը. Սրբազան Քահանայապետը կը հանէ իր ոսկեղէն ու թան-

կադրին մատանին, եւ կը նուիրէ Հայոց Կաթողիկոսին. կ'ողջապարուին կրկին. միասնաբար կը շրջին խորանին չորս կողմը, կ'օրհնեն ժողովուրդը:

Հայերը կ'արտասուեն ուրախութենէն. օտարներն հիացած կը ծափահարեն:

Երկու Հայրապետները, ձեռք ձեռքի, օրհնելով ժողովուրդը, կ'իջնեն սուրբ խորանէն, եւ կ'ուզուին դէպի դուռ. կը հետեւին Հայոց Կաթողիկոսի եւ Սրբազան Պապին շքախումբերը:

Հայոց «փառապանծ» Եկեղեցին

Եկեղեցիէն հազիւ ելած, Հայոց Կաթողիկոսը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Սրբ. Քահանայապետին, այս բացառիկ պատիւներուն համար, անգամ մը եւս ներկայացնելով Հայաստանեայց փոքրիկ Եկեղեցիին ջերմ յարգանքը՝ Հռոմի մեծ Եկեղեցիին:

Մինչ Վեհափառ Կաթողիկոսը կ'արտասանէ «փառքիկ» բառը, Սրբ. Քահանայապետը իսկոյն կ'ընդմիջէ, աւելցնելով «բայց փառապանծ (glorieuse), իր սուրբերով, իր բիւրաւոր մարտիրոսներով»: Ինչպէս քիչ առաջ ալ յայտարարած էր:

Պահ մը ետք, Սրբ. Քահանայապետի սենեակի պատուհանէն, կիրակիօրեայ օրհնութեան ժամուն, ճիշտ կէսօրին, Պապին հետ Հայոց Կաթողիկոսն ալ կ'իւրեւի ու կ'օրհնէ տասնեակ հազարաւոր ուխտաւորները:

Բոլոր Հայերուն ազօթքն է. «Փառք քեզ, Աստուած, փառք քեզ, յաղագս ամենայնի, Տէր, փառք քեզ»:

Օրն է, բոտ Հայոց տոնացոյցին, երկրորդ ծաղկազարդ: Հայոց Հայրապետը կը փառաւորուի Հռոմի մէջ:

Պատուոյ ֆաշկերոյ՝

Ժամը 13ի առեկները, Քչնյոյտ. Լեւոնեան Հայ Վարժարանի մէջ, պատուոյ տոնեան Հայ Վարժարանի մէջ, պատու Վեհաճառ Կաթողիկոսութեան է՝ ի պատու Վեհաճառ Կաթողիկոսին: Ներկայ են փառն եւ իր շքախումբերը, Հայ Կաթողիկէ երեք Ծրարանաւորներ, Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք-Կաթողիկոսը, Եկեղեցիներու

Միութեան Քարտուղարութեան անդամներ, Վատիկանեան Ս. Ժողովներու Քարտուղարներ, բարձրաստիճան հայ կաթողիկէ եւ օտար եկեղեցականներ, Վեհափառ շքախումբը լրիւ, Միութեան Հայերը, աշխարհական դասէն՝ դադուրեային ներկայացուցիչներ, որոշ թիւով բարեկամներ ու ծանօթներ:

Ճաշի ժամանակ, վարժարանին աշակերտութիւնը, մերթ քնդ մերթ, կը լսեցնէ հայերէնի գեղեցիկ երգեր, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ. Ալագեազ, իմ հեռաւոր հայրենիք, Լեռներ հայրենի, Երգ բարեկամութեան: Մթնոլորտը շատ ոգեւորեալ է:

Հանդէսին ղլխաւոր Հիւրերնալ, Միք. Ալեքանեան, բաժակ բարձրացնելով Վեհափառի կենաց՝ խօսք կ'առնէ, ներշնչուելով՝ Սրբոսեան մատրան մէջ՝ երկուսն արարողութեան ընթացքին փոխանակուած գեղեցիկ արտայայտութիւններէն: Նախ, իտալերէն, ողջոյնի խօսք կ'ուզէ ներկայ Մեծամեծներուն, հուսկ հայերէն: Կը յայտարարէ յուզումով թէ հարկ է սակեղէն տառերով դրոշմել՝ Հռոմ մէջկան ու Հայաստանեայց Եկեղեցիներու պատմութեան մէջ՝ այս պատմական հանդիպումը. կը յայտնէ իր մեծ ուրախութիւնը ու նաեւ համակրանքը Վեհ. Հայրապետի անձին հանդէպ: Ակնարկելով ապա հայ ազգի քրիստոնէութեան առաքելական հաստատին եւ Լուսաւորչի օրով պաշտօնադէպ առաջին քրիստոնեայ ազգ դառնալուն, կը խորհրդածէ թէ ինչպէս մեր նախնիք այդ սուրբ հաւատքին ջերմ պահպաններն են եղած դարերու ընթացքին, նաեւ իրենց մշակոյթով, բայց մասնաւորապէս իր գաւազներուն սուրբ արեւելով. եւ ասիկա՝ ոչ միայն հին ժամանակ, այլ նաեւ մեր օրերուն: Ակնարկելով հուսկ՝ հայ ժողովուրդի վերադարձը Երուսաղէմ, մաղթանք կ'ընէ որ Աստուած ամենեւի միշտ ու բոլորը կարեւոր ամփոփուել մայր Հայրենիքի մէջ, Աւետարանի սուրբ լոյսով շնորհապարուում:

Կ'աւարտէ իր խօսքերը, վերջիւելով

ուրիշ արարողութիւն մը, նմանապէս կատարուած Սիքստեան մատրան մէջ, շուրջ 25 տարի առաջ, Պիոս ԺԱ. Պապի ներկայութեան. այդ առթիւ, առաջին անգամ սուրբ Պատարագ կը մատուցուէր հին՝ հայկական ծէսով. ինք նորընտիր Ծիր. Աղաճանեանն էր ժամարարը: Այդ օրերուն, հայ դադութը ունկնդրութեան էր ելած Սրբոյ. Քահանայապետին, որ իր հայրական խօսքերն աւարտած էր հետեւեալ մաղթանքով, զոր կը կրկնէ նաեւ Ծիր. Աղաճանեան այսօր.

«Տէր Քրիստոս, բարեխօսութեամբ վերին քո զօրաց, միշտ անշարժ պահեա զԱթոռ Հայկազնեայց» (Ծափեր):

Լուսաւորչի անշէջ լապտերը

Վեհափառ Կաթողիկոսը փոխադարձ խօսք առնելով, հայերէն — նախադասութիւն առ նախադասութիւն Փրանսերէնի կը թարգմանէր իսկոյն Գրչ. Շահէ Սըրբաղան — մեծ յուզմամբ եւ խորապէս ըզրացուած, իր յայտարարէ թէ իրեն կը թուի գտնուիլ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Վեհարանի դահլիճին մէջ, շրջապատուած Հոռմէն եկած իր եղբայրներով: Կը մաղթէ որ ասիկա իրականութիւն ըլլայ Ս. Էջմիածնի մէջ, երջանիկ օր մը:

Ապա շնորհակալութիւն կը յայտնէ իրեն ուղղուած օղնիւ մաղթանքներուն համար. եւ իր յուզմբ կրկին յայտնելով՝ կ'ընդգծէ այսօրուան սրբացուցման արարողութեան աւարտին իրեն հանդէպ ցոյց տրուած սիրոյ դերագանաց արտայայտութիւնները: Ու կը շարունակէ այսպէս.

«Բեղեցիկ երգ մը երգեցիք քիչ առաջ — անշուշտ բոլորն ալ ազուտր էին ու յաջող արտայայտութեամբ — Արգածի նուիրուած: Նոյ քամատեղծմն ու հաւատացեալ ժողովուրդը, այդ լեռնէն կայսուած կ'ըրեակայէ, առանց պարանի, մշտավառ շաի մը, Լուսաւորչի կամբերը:

Մեծ կը խորհիմք քէ այս օրուան յիշատակը պիտի արձարձէ այդ լապտերին լոյսը» (Ծափեր):

Այնուհետեւ՝ յարգանքի արտայայտութիւններ կ'ուղղէ Սրբոյ. Քահանայապետին, Վսեմ. Ծիր. Աղաճանեանին, Վարժարանին Վարիչ Տնօրէնութեան, ու լա-

ւադոյն մաղթանքներով կը փակէ իր խօսքերը, դարձեալ հրաւիրելով ամէնքը Ս. Էջմիածին:

Տեսակցութիւն

Ճաշէն յետոյ, խմբանկարներ: Ապա՝ Վեհափառը եւ իր շքախումբը կ'առաջնորդուին վերին յարկը, ժառանգաւորներու յարկարածին դահլիճը, ու աշակերտները կը կարգան ուղերձ ու նուէրներ կը ձօնեն: Փոխադարձ՝ հայրական իր խօսքը կ'ուղղէ Վեհափառը, լաւատես տրամադրութիւններով ապագայի մասին: Կը խօսի հայ ժողովուրդի կամքի տոկունութեան եւ նոյնիսկ յամառութեան մասին, յիշելով Վ. Սարգիսեանի այն արտայայտութիւնը՝ թէ հայ ժողովուրդը, պատմութեան ընթացքին, միշտ կը յաղթուի, բայց միշտ կ'ապրի: Կը յորդորէ ժառանգաւորները հետեւիլ Աւարայրի հերոսներու նշանաբանին. «Վասն Յիսուսի եւ Հայրենաց»: Կը պատմէ հուսկ՝ Հայաստանի մէջ վերջին տարիներու ընթացքին յայտնաբերուող կրօնական զարթոնքի մասին, եւ կը յանձնարարէ ուխտել՝ ծառայել Քրիստոսի եւ մեր ժողովուրդին, օր մը, Հայրենիքի մէջ:

Հանդիպում ժողովուրդին հետ

«Քահնէլլերիա»յի սրտատի դահլիճներուն մէջ, հանդիպում կազմակերպուած է հայ ժողովուրդին ու հայ դպրութիւն հետ:

Երեկոյեան ժամը 18ի տեսները կը հասնի Վեհափառը՝ իր շքախումբով ու մեծ ողևորութեամբ կ'ընդունուի:

Գրչ. Սերոբէ Սրբոյ. յարգանքի խօսք կ'ուղղէ Վեհ. Կաթողիկոսին, որ փոխադարձ երկար կը խօսի ժողովուրդին, զառմելով իր ապաւորութիւնները, տեղեկութիւններ տալով Հայաստանի մասին, հայրենիքի մշակութային ու գեղարուեստական վերելքի մասին, կրօնական զարթոնքի մասին: Հանձնի այս խօսակցութեան կը ղուղէ տղաւորիչ մասնաղէպեր:

Հուսկ, Վեհափառ Կաթողիկոսը կուտայ իր հայրապետական օրհնութիւնը, մինչ ժողովուրդը բոլոր կը մերձենար յարդանքի՝ ի համբոյր Վեհափառի Ս. Աջին:

* * *

ԵՐՐՈՐԴ ՕՐ (11 ՄԱՅԻՍ 1970)

Առանձին ունկնդրութիւն

Առաւօտեան ժամը 11ին, Ն.Ս.Ս. Վաղդէն Ա. առանձին տեսակցութիւն կ'ունենայ Սրբղ. Քաջանայապետին հետ, շուրջ մէկ ժամ տեսողութեամբ:

Տեսակցութենէն ետք, Սրբղ. Քաջանայապետին յարդանքի կը ներկայանայ Հայոց Կաթողիկոսին չբախումբը:

Վատրիկանի կողմէ ներկայ են բազմաթիւ բարձրաստիճան եկեղեցականներ:

Վաղդէն Ա. հակիրճ ուղերձով մը՝ խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ նախ Աստուծոյ, ապա նաեւ Սրբղ. Քաջանայապետին, այս օրերուս ընթացքին վայելած բազմապիսի շնորհներուն համար: Ի մէջ այլոց, կ'ըսէ.

«Հայաստանայց եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, նոր էջ մը կը բացուի: Տայ Աստուած, որ Ս. Հոգիին ներշնչումով, Մեմֆ ու մեր յաջորդները կարենան արձանագրել այդ անարատ էջին վրայ՝ Մեր սիրոյն, Մեր եղբայրութեան եւ Մեր բրիտանացուէր գործերուն վկայութիւնները»:

Իսկ Սրբղ. Քաջանայապետը, յայտնելով իր բացառիկ ուրախութիւնը եւ հոգեկան անխառն հրճուանքը, կ'երանէ այն ժամը՝ երբ կարելի պիտի ըլլայ ամբողջացնել Եկեղեցիներու սուրբ միութիւնը: Հուսկ՝ կը խնդրէ որ Վեհ. Կաթողիկոսը հաճի հաղորդել իր սիրոյ ողջոյնը Հայ Եկեղեցւոյ բոլոր Եպիսկոպոսներուն եւ հաւատացեալներուն, որոնք բոլոր, կը յայտարարէ, մասնաւոր տեղ ունին իր սրտին եւ աղօթքներուն մէջ:

Ապա կը փոխանակուին թանկարժէք նուէրներ:

Ամէնէն ետք, Սրբղ. Քաջանայապետին Ս. Աջն համբուրելու կը ներկայանան հայ

զաղութներու Պատուարժան Ներկայացուցիչները, որոնց բոլորին ալ, իր հայրական օրհնութեան հետ, յիշատակի մետաղներ կը բաշխէ Ն. Սրբութիւնը:

Գաղութային Ներկայացուցիչները

ՄԻԱՏԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Տիար Ալեք Մամուկեան, Նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան. Տիար Տատուր Տատուրեան, Տիար Հայկ Գաւուհեան, Տիար Միսաք Հակեմց.

ԱՐՃԵՐԹԻՆԱՅԷՆ

Տիար Սարգիս Տիարալէքիւրեան.

ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ

Տիար Ստեփան Սրապեան, Նախագահ Իտալահայ Գաղութ. Միութեան, Տիար Հայկ Ղազարոսեան, Տիար Յակոբ Սեֆերեան (Տիար Երուանդ Հիւսիսեանի կողմէ):

ՅՐԱՆՍԱՅԷՆ

Տիար Մուշեղ Պետրոսեան, Տիար Արծրունի Զրբաշեան.

ԱՆԳԼԻԱՅԷՆ

Տիար Սարգիս Գիւրգիսեան, Տիար Յակոբ Թոփալեան.

ԶՈՒԹՅՆԵՐԱՅԷՆ

Տիար Կարապետ Ղազարեան.

ԱԻՍՏՐԻԱՅԷՆ

Տիար Սարգիս Կարապետեան.

ԿԻՊՐՈՍԷՆ

Երեսփոխան Տիար Պերմ Թիլփեան.

ՊԵՐՏԻՆԻԱՅԷՆ

Տիար Գիւսաֆ Ասարոսեան:

Այցելութիւն ու մեծարար

Կէսօրէն ետք, Վեհ. Կաթողիկոսը իր չբախումբով պաշտօնապէս կ'այցելէ Ս. Աստուածածին աւաղամայր եկեղեցին: Թաղապարար, հին Հոռի սահմանամերձ Ս. Պրեկիկիլայի անուանով զետնադամբանները:

Երեկոյեան, Քոլոննա իշխաններու պալատին մէջ, չքեղ ընդունելութիւն կը տրուի Վեհ. Կաթողիկոսի եւ իր չբախումբի անդամներուն, քաղաքական մեծամեծ անձերու եւ զեպարաններու ներկայութեան: Ներկայ են նաեւ Վաթմ. Տէ

Ֆիրսթենպերկ եւ Վիրպրանտս Ծիրանա-
ւորները :

Քոլոննա Իշխանն ու Իշխանուհին, զար-
մէն այն նոյն գերդաստանին որմէ նշա-
նաւոր Քահանայապետներ ընծիւղած են
անցեալ դարերուն, աղնուական հիւրամե-
ծարանքով կը պատուեն Վեհ. Հայրապե-
տը :

Կը փոխանակուին ջերմ ուղերձներ :

* * *

ԶՈՐՐՈՐԻ ՕՐ (12 ՄԱՅԻՍ 1970)

Հրաժեշտի ցոյցեր

Առաւօտեան ժամը 10ի ատենները, ու-
սական դեսպանատան մէջ, Վեհ. Հայրա-
պետն ու շքախումբը կ'ընդունին մեծա-
րանքի պատիւներ, ի ներկայութեան պա-
ղութային հայ միութիւններու կարգ մը
ներկայացուցիչներուն :

Ճիշտ կէսօրին, մինչ Վեհ. Կաթողիկո-
սը, Վատիկան վերադարձած, կը պա-
տրաստուի վերջին այցելութեամբ պատ-
ուել Սրբ. Քահանայապետը, ահա ինք
Ն. Ս. Պօպոս Զ. կը փութայ Վեհափառի
յարկարաժինը, բարձրաստիճան հետե-
ւորդներով. յուզիչ կ'ըլլայ բաժանումի
ողջադուրումը :

Սրբ. Քահանայապետը նոր նուէրով
մըն ալ կ'ուզէ անմահացնել այս այցե-
լութիւնը, ու Վեհ. Կաթողիկոսին կը ձօնէ
Ս. Բարթողիմէոսի մատուցը, մեծաշափ
ոսկր մը, զեղարուեստական ազնիւ մաս-
նատուփով :

Այս միասնարար կ'աղօթեն զոյգ
Հայրապետները ու միասին կը ստորա-

դրեն Յայտարարութիւն մը, որ կը մնայ
անմահ յիշատակ այս պատմական այցե-
լութեան, համադրելով համամիութենա-
կան (էքումենիք) իղձերու եւ տրամա-
դրութիւններու փոնջ մը, նուիրական
առաջադրանքներով՝ առաջ տանելու ըս-
կըսուած սուրբ զորքը. Հայրապետները
կը խոստանան միացեալ ոյժերով, համա-
զործակից ջանքերով, փոխադարձ յար-
գանքով, ազօթքով եւ աստուածաբաննե-
րու աշխատակցութեամբ, Ս. Հոգիին աղ-
ղեցութեան ներքեւ, զիմել իրազորեցու
Քրիստոսի սուրբ իղձը միութեան, եւ ա-
նով՝ ժողովուրդներու եղբայրութեան եւ
աշխարհի խաղաղութեան սուրբ դատե-
րուն ի նպաստ ապրու վկայութիւն մը
տալ :

Մեկնում դէպի Վեներտիկ

Հրաժեշտ առնելով Սրբ. Քահանայա-
պետէն, Ն. Ս. Վազգէն Ա. իր շքախում-
բով կը թողու Վատիկանը :

Հոռի կայարանին մէջ, կը մատուց-
ուին զինուորական, քաղաքական ու եկե-
ղեցական պատիւներ : Ժամը՝ 13.20 :

Ողջերթ մաղթելու փութացած են Ծիր.
Վիրպրանտս, Վատիկանեան ներկայա-
ցուցիչներ, Միութեան Քարտուղարու-
թեան անդամները, Քհնյալ. Լ. Վարժա-
րանի Տեսուչն ու աշակերտութիւնը, այլ
ազգայիններ : Վեհափառի շքախումբի ան-
դամներէն ոմանք կը մեկնին այլուր, դէ-
պի իրենց առաքելավայրերը :

Միխայիլեան Մկրտանութեան հրաւե-
րով՝ Վեհափառ Կաթողիկոսը կ'ուղևորի
դէպի Վեներտիկ :

Հ. Ն. Տ. Ն.

